

## Az óvóképző is közügy

Tisztelt Tanácskozás!

Hogy a magyar anyanyelvű és szellemiségű oktatással kapcsolatos gondok milyen régóta nehezedenek súlyos teherként a délvidéki értelmiségnek arra a részére, amely közösségben tudott gondolkodni, arról álljon itt egy adat.

„Adjanak magyar iskoláink, színházaink, sajtónk, könyveink magyar nevelést is! Ismerik gyerekeink, az ifjúság a mi nagyjainkat? Múltunkat? Történelmünket? Ha nem, hogy lehetnek ők jó magyarok?” (Tomán 1951, idézi Vajda) Ehhez a magatartáshoz és bátorsághoz Vajda a következőt fűzi hozzá: „Ez az írás imponáló bátorsággal veti föl azt a kérdést, hogy vajon mi lesz a nemzeti kisebbségünkkel, kultúránkkal, ha jövőendő szakembereink nem az anyanyelvükön iskoláznak, s ha csupán az ország más részein juthatnak munkához.” Majd: „S mindezzel kapcsolatban akkor szólítja föl demokratikus véleménymondásra a fiatal vajdasági magyarokat, amikor az ilyen hozzáállás eleve fasisztagyanús volt.” (2004, kézirat)

A teljesség kedvéért tegyük még hozzá: az ekkor 21 éves fiataalt, aki a magyar oktatásügyet számon merte kérni, el is tiltották Palánkán a tanítástól. (S volt, aki a Goli Otokon kötött ki.)

Az anyanyelvű oktatást és a magyar tartalmakat illetően ma is ott tartunk, ahol 1951-ben (!), illetve még ott sem. Időközben ugyanis erősen megváltoztak a körülmények: erőtlenebbek lettünk. Mert kb. abban az időszakban, azaz az 1953. évi népszámlálás idején lélekszámunk Jugoszláviában 502 175 volt, a Délvidéken 438 636; ma számunk – a nem megbízható 2002. évi népszámlálás szerint 296 000; akkor a magyarok százaléka az itt élők számarányában 25,4 volt, jelenleg 16,9%. **1951-ben egy fiatal, huszonegy éves író vetette fel meghökentő bátorsággal a magyar közösség létkérdését, ma az idős nemzedék foglalkozik vele, szinte nincs is fiatal, aki a magyar iskolák jövőjéért harcolna. Csak a téma a régi, mert a negyven év alatt nem történt semmi.**

**vőjéért harcolna. Csak a téma a régi, mert a negyven év alatt nem történt semmi.**

Az anyanyelv elsajátításának első láncszeme a család, ezt követi az óvoda, majd az iskola (tanító, tanár), főiskola, egyetem. A meghirdetett anyanyelvűsítési cél az óvodától az egyetemig szól. A tanítóképzés állandóan napirenden van, az óvóképzés, ez a rendkívül fontos és érzékeny téma szinte teljesen kikerült a közérdeklődésből, mondhatom úgy is: teljesen elhanyagolt terület. Lesújtó helyzetüket szeretném ezúttal közügyvé tenni. **Valószínűleg nem sokan tudják, hogy a szabadkai magyar Óvóképző Akadémián a hallgatók a tantárgyaknak több mint a felét nem magyarul tanulják.**

Szerbül oktatják például a pszichológiát, a pedagógiát, a matematikai alapfogalmak módszertanát, a jogot, a filozófiát, az informatikát, az ún. korrekciós pedagógiát stb. A szerb nyelven, szerb jegyzetekből tanult anyagból ugyan egyes tantárgyakból magyarul is vizsgálhatnak, de a számadás egyik-másik módja az anyanyelv megcsúfolása (a pedagógiai célokról nem is szólva): szimultán fordítással történik. Milyen lehet az a tudás és az az anyanyelv, amelyet ilyen beszűkült módon tanulnak meg és használnak? Ne áltassuk magunkat: ez nem kétnyelvűség. Ha ugyanis a szerb nyelven nyújtott tananyagot sem szerbül, sem magyarul nem tudja elsajátítani a hallgató, a kettős félnyelvűség gyakorlatáról beszélhetünk, azaz mindkét nyelvet hiányosan ismerik. Kettős félnyelvűekké válnak azok a majdani óvónők, akiknek biztos anyanyelvi tudással kellene rendelkezniük, és kétnyelvű gyerekekké kell/ene/ nevelniük a rájuk bízott legkisebeket, ehelyett majd kettős félnyelvűvé nevelik őket. Ha ez gyerekeknél történik, a személyiség más területein is (értelmi és szocioemocionális, oktatáshatékonsági szempontból) nemkívánatos hatások jelentkeznek. (Gönc, 2004)

A megoldás nyilván az önálló magyar iskola-rendszer lehet. De addig? A részeredményeket is ki kell harcolni mindig, mindenhol. Úgy hírlük, az óvóké-

zős hallgatók petíciót juttattak (vagy juttatnak) el azokhoz a szervekhez, amelyektől segítséget remélhetnek (pl. az MNT-hez), kinyilvánítván, hogy nem ilyen magyar akadémiaírára iratkoztak.

E tanácskozásra készülve felmerült bennem egy kérdés is: ki vagy kik, milyen szerv, szervezet, egyének engedték áthelyezni a magyar tanítóképzőt természetes magyar, szabadkai közegéből Zomborba, helyrehozhatatlan rombolást, károkat okozva ezzel a magyar oktatásnak? Netán azok, vagy azok is, akik most „nagylelkűen” bábáskodnak a visszahelyezése körül?

Nem az ördögűzés, hanem a tisztánlátás miatt fontos, hogy tudjuk: ki segíti őszintén, s ki gáncsoskodik esetleg a háttérben.

Az egyik felkért hozzászóló témájához van egy javaslatom: amíg nincs magyar nyelvű tankönyv a szakközépiskolában, a szerb tankönyvekhez készíteni és mellékelni kell egy magyar nyelvű szakszójegyzéket. Ez addig is segítség lehet, amíg a magyar tankönyvbehozatalból nem csak ígéret, hanem tankönyv is lesz.

